

מאיר טברסקי
יום ד' לש"ק, ער"ח אני לדודי ודודי לי
פה נוא יארק

ש"ת קצרות בעניני קרונה

להלן לאחר דברי הקדמה תמצית כמה שאלות נחוצות שהוצעו והתשובות שבס"ד השיבותי.

הקדמה

רבי יהושע בן קרחה אומר מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק שנאמר לא תגורו מפני איש (סנהדרין ו:), ועי' גם שבועות לא.), ובפירש"י שם ד"ה שיושב לפני רבו באה"ד ז"ל, מניין שלא יחלוק כבוד לרבו וישתוק כו', עכ"ל.

תוך הלכה מפורשת זו טמון גם לימוד חשוב עד מאד: יתכן שתלמיד שאינו מגיע אפילו לקרסוליו של רבו יראה דבר(ים) שמאיזה טעם שיהיה נעלם מעיני רבו. וההלכה דורשת דבכה"ג חייב (אינו היתר גרידא) להציע דבריו ואסור לו לשתוק.

ועי' דבריו הנפלאים של הרז"ה בפתיחתו לס' המאור וז"ל,

על כן מלא חשק לב כל חכם לב לדרוש ולתור בחכמה להבין ולהשכיל אם להימין אם להשמאל בין האמת ובין השקר להורות ולהבדיל. ויש אשר יגבר החשק הזה על לבו עד שיראה כחושק היוצא מדרך הצניעות והמוסר בהסירו מסוה הבושת מעל פניו לבחון האמת כענין שנאמר ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש ויש רמז לדבר בזה במסוה שהיה משה מסיר מעל פניו בבואו לדבר עם אדונו כו' ועל הענין הזה היו מרבתינו החסידים והקדושים ז"ל כאותה שאמר רבינו הקדוש ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי אע"פ שהיה ידוע במדת הענוה כו' ואמרו עוד מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק ת"ל מדבר שקר תרחק וזה המנהג נהגו כל חכמי העולם כמו שכתב החכם המורה אבן גאנ"ח בהשיבו על המורה הגדול בעל הדקדוק רבי יהודה ז"ל הזכיר דברי הפילוסוף שהשיב על רבו ואמר ריב לאמת עם אפלטון ושניהם אהובינו, אך האמת אהוב יותר כו', עכ"ל.

[וכיוצא בלמוד הנ"ל, עי' רמב"ם פ"ה מת"ת הל' ט' וז"ל, ראה את רבו עובר על דברי תורה אומר לו למדתנו רבינו כך וכך, עכ"ל. ועי' מתני' ברכות טז., ובבהגר"א יו"ד סי' רמ"ב ס"ק נ"ח. וגם בזה לימוד חשוב. יתכן שיעבר הרב על ד"ת והתלמיד הוא שירגיש בזה. וכה"ג אין לו לתלמיד לכפור במה שעניו רואות. וכן אין לו לדחוק ולעוות ההלכה ר"ל בכדי להצדיק את רבו עכ"פ. ועיי"ש בשבועות לא., מניין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין כו' ועי' גם מתני' וגמ' ריש הוריות (שמה מדובר בתלמיד שהגיע להוראה)].

ועל זה נסמכתי בעבר בכל מה שכתבתי בס"ד וגם בדברים דלהלן. הכל פרשתי (שי"ן ימנית) ופרשתי (שי"ן שמאלית), הן בראיות הן בסברות. אינני מתמר ח"ו לומר קבלו דעתי, אלא כפי שזרז והורה לנו הרמב"ם, "קבל את האמת ממי שאמרה" (הקדמה לשמונה פרקים). וכיו"ב כתב בחבורו הגדול וז"ל, ומאחר שכל אלו הדברים בראיות ברורות הם שאין בהם דופי כו' אין חוששין למחבר בין שחברו אותם נביאים בין שחברו אותם גוים, שכל דבר שנתגלה טעמו ונודעה אמיתתו בראיות שאין בהם דופי אין סומכין על האיש שאמרו או שלמדו אלא על הראיה שנתגלתה או על הטעם שנודע, עכ"ל (פי"ז מקה"ח הל' כ"ב, ציין בהערות לפיה"מ שם מה' מכוון המאור).

שו"ת

שאלה: באזור נוא יארק ונוא דזשערזי במשך התקופה האחרונה הנמשכת כבר בע"ה כמה שבועות רק יחידים בודדים חלו במחלת קובי"ד וע"כ נראה שבאתר זה חלפה סכנה קרובה, ובמקומה נכנס חשש רחוק גרידא. וא"כ הלא אפשר לחדש כל פעולותינו ומנהגינו ולנהל החיים כמקודם, לפני פרוץ המגפה ואפילו ללא אמצעי זהירות, שהרי אין חיוב לחשש כה"ג.

תשובה: הן מצד הערכת המציאות הן מצד בירור ההלכה, אין הדבר כן. וירוס קרוונה עדיין מתפשט (ומפיל חללים רבים, ר"ל) בהרבה מקומות במדינתנו. והנה מטבעו של הוירוס שיהא נע ונד ממקום למקום. ובאופן זה נתפשט במרחבי העולם. ומכש"כ שעלול ללכת ממקום אחד במדינתנו ושוב לחזר. אין חוסמים גבולות תוך המדינה, וממילא שיירות מצויות. וע"כ התפשטות במקום אחד במדינה (קו"ח מקומות רבים) מהווה (ספק) סכנה לשאר מקומות המדינה, ובפרט לנוא יארק שהוא טבור המדינה. שאלתי מומחה אחד שליט"א האם נכון הדבר שיש לחשש שוירוס קרוונה יחזר לנוא יארק, וענה שבדרך הטבע יש להניח שהוא יחזר.

והנה יעויין בחזו"א אהלות סי' כ"ב ס"ק ל"ב (הו"ד בס' שש"כ פרק ל"ב, הע' ב') שכתב וז"ל, בפ"ת סי' שס"ג סק"ה בשם הנו"ב והח"ס דאם יש חולה קמן מותר לנוולו משום פ"נ אבל אין חולה קמן אסור, ואין החילוק בין איתא קמן לליתא קמן, אלא אם מצוי הדבר דבזמן שמתריעין עלה [אף שאין בשעה זו חולה קמן] משום חולי מהלכת הו"ל כאויבים שצרו בעיר הסמוך לספר כו' אלא לא מקרי ספק פ"נ בדברים עתידים שבהוה אין להם כל זכר, עכ"ל.

כפי המתואר והמוגדר בחזו"א שחולי מהלכת, כזה הוא המצב שלנו בשעה שמתפשטת המחלה במדינתנו. וע"כ פשיטא שחייבים לנקט ולנהג בכל אמצעי הזהירות המומלצים. אכן אין אנו נזקקים לדחיית איסורים מכיון שהמצב הנוכחי מאפשר לנקוט בכל אמצעי זהירות מבלי דחייה, שכעת אין ביניהם התנגשות כלל.

ובאמת גם מצד נוכחות הוירוס בנוא יארק חייבים להזהר בכל אמצעי הזהירות. פוק חזי בכמה וכמה מקומות הן במדינתנו הן במדינות אחרות במרחבי העולם ובפרט בארצנו הק' שהפסיקו מלהזהר ועכשיו סובלים מהתפרצות חדשה קשה. מלה"ד, לבן אדם המנוגע במחלה קיימת שאפשר לרסן אותה ע"י תרופה. וע"כ מדי יום ביומו לוקח החולה את התרופה. פרק זמן עובר והוא מרגיש עצמו בקו הבריאות וכבר הסיח דעתו מהמחלה החמורה שפגעה בו קודם שהתחיל עם התרופה ותמה מדוע זה יזדקק אדם בריא כמוני ללקיחת תרופות. ומפסיק מלקחת התרופות...

שאלה: כמה וכמה רופאים חוו דעתם שהרבנים מחמירים יותר מדאי. אמנם אין הסכמה גמורה בין רופאים אלו לענין הפרטים ופרטי פרטים (זה אומר בכה שיש לשמר מרחק ולחבש מסכות, וזה אומר בכה שא"צ) אכן הצד השווה ביניהם שיש להקל. ומלבד תפלה בצבור יש לקיים גם השיעורים הקבועים פנים אל פנים. ומאיזה טעם נחמיר יותר מדעת הרופאים, הלא יש לנו להורות ע"פ דעתם?

תשובה: עי' מש"כ בענין נחיצות הבחנה בדברי הרופאים מכ"ז אייר במאמר לך עמי בא בחדריך. ויש להוסיף בכאן עוד הערה חשובה עד מאד. עי' שו"ע סי' שכ"ח סע' ה' שכתב וז"ל, מכה שאינה של חלל נשאלין בבקי כו', ע"כ. ושם סי' תרי"ח סע' א' וז"ל, חולה שצריך לאכל אם יש שם רופא בקי כו', ע"כ. והנה בדרך כלל גלוי וידוע מי הם הבקיאים. למשל, אם סובל החולה ממחלת לב,

רופא לב (קרדיולוג) הוא הבקי, וכיו"ב. ולפום ריהטא, במצב ונידון דידן המומחים הם הרופאים בתחום מחלות מדבקות. אכן הא ליתא, וכמו שיתבאר בס"ד.

עי' ב"י סי' תרי"ח שכתב וז"ל, כתב רבינו ירוחם נראה לי שכל רופא שיאמר דאינו מכיר אותו חולי שאינו מעלה ולא מוריד כו' ואינו נקרא רופא כלל בזה החולי כי הכרח החולי עיקר כו', עכ"ל. וכן פסק להלכה בשו"ע שם סע' ו'. והנה מחלת קוב"ד עדיין חדשה, ובעצם אין רופא שיכיר אותה, ובפרט שיכיר ויבין דרכי ואופני התפשטותה. אמנם בחדשים האחרונים נעשו ונתפרסמו הרבה מחקרים אכן לא כל המחקרים, אפי' אם הם שווים לטובה, שווים לגבי מסקנותיהם ותועלתם.

ישנם מחקרים המגלים עובדות ביולוגיות ומעניקים ידיעות ודאיות, וישנם מחקרים שמעלים השערות סבירות ע"פ סימנים והצבעות מקדמיות, אבל השערות אלו טרם הוכחו ברורות ובודאות. וע"כ נראה שהמומחים במצב דידן הם אותם רופאים העוסקים במחקר והיודעים להעריך ולהבחין בין מחקר למחקר. וכל הרופאים שמומחיותם מוגבלת לטיפול ואין להם יד כלל במחקר לאו דוקא שנחשבים מומחים לדידן. שהרי עובדא היא (נתפס במועט בדברינו הבאים) שלא כל רופא אפי' ותיק ומומחה בטיפול יודע להעריך מחקר. ועוד יתירה מזה, לא כל רופא מכיר בנחיצות ההערכה וההבחנה הנ"ל, וממילא גם אינו מכיר במגבלותיו האישיות מקצועיות ומתוך אי-הכרה זו ישנם רופאים השוגים ופוסקים בוודאות ע"פ מחקר שמסקנותיו הנן בבחינת השערות שעומדות לבדיקה ממושכת.

כדי להמחיש את הענין ולהאירו, אביא דוגמא של הערה יסודית מאלפת ששמעתי לפני כמה שבועות מרופא אחד גדול העוסק הן במחקר הן בטיפול. שאלתיו, האם ידוע לנו שמנינים המתקיימים בחוץ בטוחים בתנאי שחובשים מסכות ושומרים מרחק? והשיבני אין אנו יודעים בברור. נודע לנו אודות הוירוס במישור התאי (cellular) ושל מולקולה (molecular). אבל המחקר העוסק בהתפשטות הוירוס מנסה להסיק בדיעבד מסקנות מתוך נתוח התנהגות בני אדם, מתוך מעשים שהיו, ודא עקא שהתנהגות היא מאד מאד מורכבת. וע"כ מאד קשה להפריד בין הנימות המרכיבות בכדי לדעת בוודאות מהם הגורמים הקובעים לענין התפשטות ומניעתה. הדרך לידיעות ברורות בתחום זה ארוכה היא, וטרם נתאפשר לנו לעבר באותו דרך ולהגיע עד הסוף.

אמנם הצטברו הצבעות מקדמיות שחבישת מסכות ושמירת מרחק פועלות להוריד מדת הסיכון להתפשטות, וע"כ חובה להתנהג כן ע"פ הצבעות אלו. ז"א, יש להחמיר כאותן השערות שבקעו ועלו מתוך המחקרים המקדמיים, אבל לאו דוקא שיש להקל כמותם.

העולה מתוך דברינו: בטרם נקבע שישנה הכחשה בין דעת הרופאים המומחים לבין פסק הרבנים, צריך בדיקה מי הם אותם רופאים, ואם הנם באמת מומחים, וכנ"ל.

שאלה: כמה וכמה רבנים שליט"א מעידים שעקב הפסקת התפלה בצבור בפרוס הפסח התחוללה הדרדות רוחנית בקרב קהילותיהם. האם תופעה זו צריכה להשפיע על עתוי חדוש תפלה בצבור?

תשובה: נדון בשאלה בצורתה הפרטית ובס"ד מן הפרט יתבאר ויתבהר גם הכלל. כאשר עומדת שאלת חדוש תפלה בצבור וכיו"ב על הפרק, צריך הרב המורה להכיר ולהגדיר במה מדובר. האם מדובר בתפלה בצבור כמצוה פרטית או שבהקשר היחיד (א"נ הקהילה) חשיבות נעלה נודעת לה וקומתו הרוחנית נשענת עליה או בריאותו הנפשית (א"נ הדבקות הקהילה תלויה בה) וכיו"ב.

אם כהצד הראשון, אזי נמדדת תפלה בצבור כפי כללי מצוה, ויתכן למשל ששעור ההמתנה לא נשלם. אכן אם כהצד השני, אזי היא נדונת כצורך חיוני (כאשר נתבאר בדברינו מב' תמוז בענין שומר פתאים בקשר לדברי התרה"ד) שממילא מותרים וממילא גם חייבים להזדקק לו, ע"פ התנאים שנתבארו שם.

ראוי לחזור ולהדגיש שבכל צעד וצעד בכל תחום ותחום חובה לבדוק היאך אפשר לעשות באופן הכי בטוח (יחסית) – דהיי', למעט הסיכון במדה שאפשר. למשל, בנידו"ד, גם כאשר ישנו צורך חיוני בתפלה בצבור, בעונה זאת יש לקיים המנינים דוקא בחוץ מכיון שכפי הנראה למומחים הוא הרבה יותר בטוח (יחסית) מבפנים. וכן יש להקפיד על חבישת מסכות ושמירת מרחק וכיו"ב.

והנה לעתים תכופות אשכחן שבעקבות הוראה להיתר, הגם שהיא נכונה ונחוצה, [א"נ במקום הלכה פסוקה להיתר], לעומתה קמות ועולות הגזמה ופריצת גדרים. עי' ביצה ב:, שבת דחמירא ולא אתי לזלזולי בה סתם לן כרבי שמעון דמיקל, יום טוב דקיל ואתי לזלזולי ביה סתם לן כרבי יהודה דמחמיר; ידוע היאך שהתבטא הגרי"ז זצ"ל"ה: מעטים יודעים הל' שבת כדבעי, עוד פחות יודעים הל' יו"ט, ועוד פחות יודעים הל' חוה"מ.

וכן הוא בעניננו. הנה מזמן כבר הורו הרבנים שליט"א להיתרא בדבר תפלה בצבור ועכשיו עדים אנו שמתכנסים לא רק לתפלה בצבור, אלא גם לדברים אחרים ובפרט לשמחות. כמה מכאיב ומחפיר הדבר שעורכים נישואין כאילו הוירוס הקטלני אינו קיים. כמעט וא"א להגזים בגודל האסון שיכול לצמוח ר"ל מהתנהגות זאת. וכבר אירע שהתפשטה המגפה מחמת עריכת נישואין כאלו, כידוע. בודאי ובודאי שאסור הן לערוך הן מן הסתם להשתתף בשמחות כאלו.

ובבחינת יהודה ועוד לקרא יש להוסיף שגם לזוג הצעיר נישואין כאלו עלולים לא להיות טוב ר"ל, עי' ירושלמי חגיגה פ"ב הל"א, טוב אחרית דבר מראשיתו בזמן שהוא טוב מראשיתו, עי"ש.